

РЕЦЕНЗИЯ

на доц. Станислав Петков Маврудиев, доктор, на конкурс
за заемане на академичната длъжност „Доцент” в
област на висшето образование 1. Педагогически науки,
Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по
физическо възпитание, специалност „Физическо възпитание”,
(Теория и методика на физическото възпитание)
за нуждите на катедра „Теория на физическото възпитание” към
Национална спортна академия „Васил Левски”

Конкурсът е на основание чл. 4. от „Закона за развитие на академичния състав в Р. България” и съобразно решение на ФС на Учителски факултет от 11.05.2016 г., Протокол № 3. Конкурсът е обнародван в Държавен вестник (бр. 26 от 1.04.2016 г.)

Единствен кандидат: ас. Тодор Желязков Маринов, доктор

1. Биографични данни, образование и научна квалификация на кандидата:

Асистент Тодор Маринов е роден на 22.08.1981 г. в гр. София. Средно образование завършва в техникум по електроника „Ак. И. Ценов”, гр. София (2000 г.), а Висше образование – в НСА „В. Левски” (2004) ОКС „Бакалавър”, специалност „Физическо възпитание”; и втора специалност „Спорт” – треньор по айкидо. През 2005 г. завършва и ОКС „Магистър”, програмна специализация „Спорт в училище и свободното време” със защита на дипломна работа.

През 2014 година защитава успешно дисертационен труд на тема: „Модел за специализирана подготовка на ученици за оцеляване в бедствени ситуации”. Темата на труда е иновативна, с високо теоретично, научно-приложно и практическо значение. Присъдена е образователна и научна степен „Доктор”.

2. Педагогическа дейност

Педагогическата и професионална дейност на кандидата, изцяло се реализира в НСА „В. Левски” – катедра „Теория на физическото възпитание”: асистент (2007 – 2016 г.). Преподавателската дейност на ас. Т. Маринов се реализира основно в ОКС „Бакалавър”.

През учебната 2015 – 2016 година ас. Т. Маринов, доктор, преподава и на студентите от ОКС „Магистър” – „Физическо възпитание и спорт” при Учителски факултет на Академията, редовно и задочно обучение и чуждестранни студенти. Провежда занимания и на специализанти от ЦСДК на НСА „Васил Левски“.

Личните ни впечатления от развитието на ас. Тодор Маринов, доктор, като преподавател и научен работник през близо 9-годишната му дейност са изцяло положителни. Като преподавател е дисциплиниран, работоспособен и добронамерен. В качеството на изследовател прави отлично впечатление със своята задълбоченост и иновативност. Изключително полезен е както на бакалаврите и магистрите от Академията, така и на докторантите, на които оказва системна помощ за изпълнение на тяхната учебна и научно-изследователска дейност.

3. Научна дейност:

За участие в конкурса за заеманата академична длъжност „Доцент” ас. Тодор Желязков Маринов, доктор, представя списък с 37 научни труда, свързани с различни (теоретични, научно-приложни и практически), аспекти на оцеляването в екстремална среда, аспекти на физическото възпитание и спорта. От тях: една монография и 36 научни публикации. Относителният дял на публикуваните материали е следният: в 11 бр. публикации (30,56%) ас. Тодор Маринов е самостоятелен автор; в 10 бр. (27,78%) – първи; в 11 (30,56%) – втори и в 4 публикации (11,11%) – трети автор. Три от публикациите на кандидата са поместени в сборници от проведени конференции.

Преди да пристъпя към анализ на публикационната дейност на кандидата съм длъжен да посоча, че на рецензиране няма да бъде подложена публикация **IV.3**, тъй като тя е дело на авторски колектив, в който участва и рецензента Станислав Маврудиев.

Най-стойностният труд с високо теоретично и научно-практическо значение за развитието на познанието в сферата на физическото възпитание е монографичният труд на автора, на тема **„Формиране на адекватна готовност при ученици за оцеляване в кризисни ситуации” (2015)**. По същество трудът е закономерен резултат на научните изследвания и е естествено продължение на доктората на ас. Тодор Маринов, на тема: „Модел за специализирана подготовка на ученици за оцеляване в бедствени ситуации”. Същевременно трябва да подчертаем, че в монографичния труд се представят нови аспекти на адекватните действия за оцеляване в екстремите на кризисните ситуации.

Монографичният труд е разработен в обем 143 страници. Структуриран е в три, добре балансирани по съдържание раздели, съответно I – 36 страници; II – 42 страници и III – 52 страници. *В него е направен сполучлив опит да се обогатят теоретичните основи на оцеляването и е създадена надеждна методика за формиране на адекватна готовност при ученици за оцеляване в кризисни ситуации.*

В *Глава първа* е извършен обстоен анализ на теорията на кризисните ситуации и е разкрито съдържанието и взаимната обвързаност на понятията в посоченото направление. Особено ценно е заключението на автора, че кризисните, екстремалните, в това число и бедствените ситуации имат връзка помежду си. Те могат да бъдат разглеждани като „...комплекс от трудни и опасни условия на средата, които изискват предприемане на активни действия от хората нападнали в тях”. Изведена е тяхната обща характеристика: „...високата степен на трудност и опасност, рискът за човека и човешките общности, внезапността и промяната на ситуациите”.

В *Глава втора* са обогатени теоретичните основи на оцеляването. Разкрита е структурата на готовността за действия за оцеляване в кризисни ситуации, чиято максимална ефективност изисква формирането на адекватна готовност за оцеляване, структурата на която е изградена от психическа, физическа, техническа, тактическа и специализирана готовност.

Важна теоретико-приложна стойност има и *Глава трета*. В нея се разглеждат възможностите за формиране на адекватна психическа, физическа, физическа, техническа и тактическа готовност за оцеляване на ученици в системата на физическото възпитание. Особено полезен за практиката е поместеният подход на латерално мислене, като важна основа за изграждане на адекватна тактическа готовност за оцеляване в екстремални ситуации.

Пряко свързани с монографичния труд са и голяма част от публикациите на ас. Т. Маринов, доктор. По предметно-тематични направления, структура и съдържание научните трудове на кандидата могат синтезирано да се обособят и анализират в следните основни групи, с постигнати някои по-значими приноси.

Основно направление на научно-изследователските интереси на ас. Т. Маринов, доктор, е в сферата на *Теория на ситуациите*. В тази област на познание авторът е публикувал няколко материала, в които могат да се посочат следните приноси:

- Дефинирано е понятието „екстремална ситуация“ и са разкрити нейните прояви: *когнитивна, афективна и мотивационна*, тясно свързани

помежду си, в чиято основа лежи екстремалният характер. Разкрито е въздействието на *бедствията и кризите* върху психиката на хората. (III.1)

- Разкрити са последствията от възникването на отрицателните фактори на екстремална ситуация в урока по физическо възпитание и спорт върху психическа работоспособност на учениците. (II.1)

- Анализирана е необходимостта от формиране на готовност за самоотбрана при внезапно нападение чрез специализирана психическа, физическа, техническа и тактическа подготовка. Изведено е положителното въздействие на използваната специализирана подготовка за подобряване както на психическата работоспособност и физическата годност, така и на техническата и тактическа годност на младежи за действия при екстремални ситуации. (IV.6)

- Изготвена е класификация на разновидностите на кризите (природни, екологични, технологични, икономически, социално-политически и военни) и е анализирана тяхната същност. (IV.9)

Друго направление на научните изследвания на автора са в областта на *теорията на оцеляването и готовността за оцеляване на човека в екстремална среда*. В това направление са редица разработки, в които могат да се изведат следните приноси:

- Теорията на оцеляването е обогатена с научни изследвания, посветени на влиянието на системни занимания с *кунг фу* върху развитието на физическите качества и усъвършенстване на специализираните технически похвати за избягване на удари с и без оръжие, освобождаване от хват и др. Доказва се, че експериментираната методика допринася за изграждането на адекватна тактическа готовност за оцеляване във враждебната социална среда. (II.6, III.4 и III.5)

- Разкрита е ефективността на специализирана подготовка по кунг фу за формиране на тактическа готовност на ученици за оцеляване в екстремални условия. (III.6)

- Декомпозирана е същността и значението на латералното мислене в процеса на формиране на адекватна тактическа готовност. Изведени са целите на етапите на управление на тактическата подготовка за оцеляване и е разкрито практическото приложение на латералното мислене в тяхното осъществяване. (II.5)

- Изведени са критериите за оценка на техническата готовност чрез специализирано обучение по *айкидо*, както и представените технико-тактически действия при заплахи с огнестрелно оръжие, атака с нож и др. за оцеляване на учениците в екстремална среда. (IV.14)

- Разкрито е отражението на специализирана подготовка за самоотбрана със средствата на кунг фу върху стратегиите за справяне със

стреса при 14-15 годишни ученици. Доказана е ефективността на експериментираната методика: учениците от ЕГ регистрират по-хармонична структура за справяне със стреса, като избират онези копинг-стратегии, които са в посока активното му преодоляване. (II.7)

- Доказано е въздействието на специализирана подготовка със средствата на кунг фу върху структурата на готовността за оцеляване на 11-12 годишни ученици. Достатъчни основания в това направление са от една страна засилените корелационни взаимовръзки, а от друга – детерминираността между отделните компоненти в структура на готовността за оцеляване на изследваните ученици. (IV.2)

Част от публикациите са посветени на взаимовръзката на *психическите и физическите работоспособност* на изследвани лица в различна възраст. Основните приноси в посоченото направление са:

- Установени са значителни и умерени корелационни зависимости между компонентите на психическата и физическата работоспособност при 11-13 годишни ученици, занимаващи се в условията на училището. Закономерно е заключението на автора, че в училище е необходимо да се работи с подходящи средства и методи, за повишаване на психическата работоспособност, от която до голяма степен зависи изявата на физическата работоспособност на учениците. (IV.7)

- Доказано е благоприятното въздействие на целенасочени занимания с карате за развитието на кондиционните способности и психическа работоспособност на трениращите 13-14 години ученици. Значително се подобрява хармоничността на процесите у трениращите младижи – те реагират по-дипломатично на конфликти, изразяващо се в сътрудничество, компромис и приспособяване. (IV.3; IV.8)

- Обогатена е теорията за ефективността на техникo-тактическите действия във футбола по отношение взаимовръзката между психическата работоспособност и отделните компоненти на физическата дееспособност на практикуващи жени. Например висока взаимна обусловеност (значителна по величина) се установява между бягането на 2000 м с активността и бягането на същата дистанция с общата психическата работоспособност. (IV.5)

Значителна част от научните изследвания са посветени на *физическата дееспособност и методиката за нейното повишаване*. В тях открояваме следните приноси:

- Установена е динамиката в проявлението на двигателното качество бързина, като функция на двегодишния период на обучението по физическо възпитание и спорт в училище на ученици в 5 клас. (II.4)

- Разкрива се съществена разлика в структурата на двигателните качества при учениците от 5 и 7 клас. При петокласниците преобладават по-комплексни взимозависимости (предимно значителни по величина), докато при учениците от 7 клас връзките между двигателните способности са по-диференцирани и умерени по величина. (III.7)

- Експериментално се доказва влиянието на различната квалификация на учителя по физическо възпитание и нивото на развитие на физическа дееспособност на учениците. По-високо ниво на общата физическа работоспособност са демонстрирали учениците, чийто преподавател по ФВС в периода I-IV клас е бил учител-специалист в същата предметна област. (III.3)

- Установено е, че нивото на развитие на физическите качества на учениците, обучавани в столицата се различава от аналогичните данни на техните връстници, обучавани в провинцията. Причината за този факт, според автора се корени в различното учебно съдържание по ФВС. (III.8)

- Не се потвърждава изнесените през последните години данни на намаляване равнището на физическата дееспособност на учениците в сравнение с Националното изследване, проведено през (1980-1982 г.). По всички тестове, с изключение на бягането на 600 м., учениците от два областни града превъзхождат аналогичните данни на учениците на същата възраст, изследвани по време на Националното изследване. (IV.11)

- Заниманията с йога се отразяват благоприятно върху развитието на отделните проявления на мускулната сила и върху развитието на гъвкавостта на жени в средна и напреднала възраст. (II.8)

- Обогаत्या се методиката за развиване на физическите качества на учениците. В публикация III.2 се разкрива въздействието на експериментираната методика за физическа подготовка чрез кросфит в свободното време на ученици на 17-18 год. възраст върху развитието на всички компоненти на тяхната физическа дееспособност. В разработка III.9 експериментално се доказва положителното влияние върху развитието кондиционните способности на учениците, благодарение на занимания с фитнес в българските училища.

Останалите публикации на ас. Т. Маринов, доктор, са посветени на *разнообразни проблеми на физическата култура*, в които могат да се посочат някои по-значими приноси:

- Обогачено е съдържанието на понятието „физическа култура на личността“. Същото е дефинирано като съвкупност от „образоваността, физическата подготвеност и физическото съвършенство“. Разкрита е структурата на физическата култура на личността, изградена от три

компонента: оперативен, мотивационно-ценностен и практико-дейностен, и анализира тяхната същност. (II.3)

- Изготвено е историческо проучване, посветено на учебния хорариум от една страна на учебната дисциплина „Теория и методика на физическото възпитание“, така и на т.нар. „Хоспетиране“ и „Текуща педагогическа практика“, с което е обогатена информацията в посоченото направление. (IV.12)

- Внесена е нова информация в сферата на физическата култура, с нови теретически и практически знания относно характерът и значението на практикуването на йога за поддържане на здравословен начин на живот. (III.10)

- Изведено е важно направление в подготовката на спортни педагози за оказване на първа помощ при възникване на инцидент в работата по физическо възпитание и спорт. Доказана е потребността от провеждане на допълнителни курсове на обучение, тъй като знанията на студентите в това направление е незадоволителна. (II.2)

- Разкрити са нови данни относно мотивацията на студенти, обучаващи се в НСА „В. Левски“. Водещ мотивационен фактор за избор на специалност е „Бъдещата реализация като учител по физическо възпитание и спорт“. От групата мотиви, свързани с учебната дейност, най-ярко си проличават – стремежът на студентите за усъвършенстване и постигане на успехи в областта на физическото възпитание и спорт и желанието на студентите за получаване на знания – 85,0%. (IV.1)

- Изключително ценни са изведените от автора препоръки за по-нататъшно развитие на училищното физическо възпитание и спорта в България. Сред тях по-важни направления са: 1. Създаване на Държавни образователни стандарти за материално-техническо осигуряване на обучението по физическо възпитание и спорт (ФВС); 2. Възстановяване на експертите по ФВС във всички области на страната с оглед подобряване на работата в училище; 3. Оптимизиране на системата за контрол и оценка на физическата дееспособност на учениците от различни възрастови периоди и др. (IV.12)

Ас. Т. Маринов, доктор, е участвал в *три научно-изследователски и два образователни проекта*, от които: един национален и един по международна програма.

Кандидатът представя списък с *38 цитирания на научните му трудове*. От тях 1 бр. (2,63%) в чужбина; 11 бр. (28,95%) – в Монографични трудове; 10 бр. (26,32%) – в дисертации („доктор” и „ДН”) и 16 бр. (42,10 %) в статии от научни списания. По този начин научните

трудове на кандидата са много добре отразени в публикациите на студенти, преподаватели и специалисти.

Ас. Тодор Маринов, доктор, осъществява научно ръководство на двама дипломанти работи на студенти от ОКС „Бакалавър”.

4. Основни приноси на научните трудове:

- Посредством монографичния труд на тема „Формиране на адекватна готовност при ученици за оцеляване в кризисни ситуации” и анализиранияте научни изследвания на ас. Тодор Маринов, доктор, посветени на разнообразни аспекти в същото направление са разработени теоретичните основи на оцеляването и е създадена надеждна методика за формиране на адекватна готовност на ученици за оцеляване в кризисни ситуации.

- Въз основа на осъществените теоретични и научно-приложни изследвания ас. Тодор Маринов, доктор, се утвърждава като един от най-компетентните специалисти в областта на формирането на адекватна готовност на ученици за оцеляване в екстремални ситуации.

- Представена е нова, актуална информация и знания за: подобряване на тактическата готовност посредством т.нар. „латерално мислене”; анализирани са възможностите за подобряване на физическата дееспособност на учениците посредством алтернативни спортове и средства; въвеждане на ефективни средства и методи на психофизическо въздействие върху стратегиите за справяне със стреса при самоотбрана на 14-15 годишни ученици и много други.

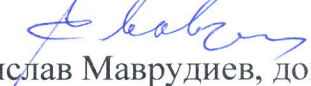
5. Заключение:

Въз основа на задълбочения анализ, заявявам, че притежавам достатъчно основания за положителна оценка на цялостната образователна, научна, педагогическа и професионална дейност на ас. Тодор Маринов, доктор, в областта на физическата култура.

Предлагам с пълна убеденост на уважаемото научно жури да реши:

Ас. Тодор Маринов, доктор, да заеме академичната длъжност „Доцент” по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по физическо възпитание, за нуждите на катедра „Теория на физическото възпитание” на НСА „Васил Левски”.

14.07.2016 г.
София

Рецензент:
(доц. Станислав Маврудиев, доктор)